

**17.1. KL. 19.00**  
**MUSIKHUSET**

**HANNU LINTU** *dirigent*

**JOHN IRVIN** *tenor (Faust)*

**FLORIAN BOESCH** *baryton (Mefisto)*

**MARKUS SUIHKONEN** *bas (Brander)*

**TUIJA KNIHTILÄ** *mezzosopran (Marguerite)*

**MUSIIKKITALON KUORO** *instud. Jani Sívén*

**YLIOPPILASKUNNAN LAULAJAT** *instud. Pasi Hyökki*

**SUOMEN KANSALLISOOPPERAN LAPSIKUORO**

*instud. Marge Mehilane*



**Hector Berlioz:**

*Fausts fördömelse op. 24*

*Del I*

*Del II*

**PAUS 20 MIN**

*Del III*

*Del IV*

**1**

*Paus ca kl. 20.05 Konserten slutar ca kl. 21.40.  
Sänds direkt i Yle Radio 1 och på Yle Arenan.*

# FAUSTS FÖRDÖMELSE - INFÖR MÄNSKLIGHETENS STORA FRÅGOR

Faust hör till den västerländska kulturens arketypiska gestalter. Johann Wolfgang von Goethes diktverk i två delar (1808, 1832) gjorde Faust till en veritabel kulturiikon vars inre konflikter blivit en del av den moderna västerländska människans själslandskap.

För kompositörerna har Faust varit en outtömlig källa till inspiration. Den första operan över ämnet skrevs av Louis Spohr 1816. Sedan dess har Faustinspirerade verk komponerats av bl.a. Charles Gounod, Richard Wagner, Arrigo Boito och Gustav Mahler. Även Hector Berlioz (1803–1869) slöt sig till Fausttonsättarnas skara. *La damnation de Faust* hör till de verk som genuint träffat andan i Goethes *Faust* samtidigt som verket också är typiskt för honom själv.

## FÄNGSLAD AV DEN UNDERBARA BOKEN

”Denna underbara bok fängslade mig från första början och jag hade den med mig överallt. Jag läste den oupphörligt – vid måltider, på teatern, t.o.m. på gatan.”

Berlioz bekantade sig med Goethes *Faust* i en prosaöversättning. Åren 1828-29 komponerade han verket *Huit scènes de Faust* som han gav ut som sitt opus 1. Snart kom han emellertid på andra tankar och drog verket tillbaka från offentligheten. Berlioz återvände till Faustmotivet som mogen konstnär på 1840-talet. *Fausts fördömel*se kom huvudsakligen till 1845–46 och där kunde han i omarbetad form också inkludera musik ur det förkastade tidiga Faustverket.

Uruppförandet av *Fausts fördömel*se 1846 fick ett lamt mottagande. ”Under min karriär som konstnär finns det ingenting, som sårat mig så djupt som denna oväntade likgiltighet”, konstaterade Berlioz. *Fausts fördömel*se fick inga fler framföranden i Frankrike under tonsättarens livstid. Senare har verket etablerat sin position som ett av tonsättarens mästerverk och ett av 1800-talets största vokala orkesterverk.

## ETT PORTRÄTT AV LIVSSÖKAREN FAUST

Berlioz skrev huvudsakligen själv librettot till *Fausts fördömel*se, inspirerad av den första delen av Goethes *Faust*. Tonsättaren kallade först sitt verk för en ”konsertopera”, men valde slutligen definitionen ”légende dramatique”.

*Fausts fördömel*se kretsar mest kring huvudpersonen. Faust lyckas inte frigöra sig från sin känsla av ensamhet och isolering, fastän olika möjligheter nog står honom till buds i verket. Utöver Faust (tenor) finns det bara två centrala figurer: Mefistofeles (baryton eller bas) och Margareta (mezzosopran). Därtill har studenten Brander (bas) en kort roll.

Tonsättaren beskriver *Fausts fördömel*se som ett både ”tragiskt och groteskt” verk, men det finns också stunder av ren skönhet, lyrik, saga, dramatik, munter folklighet, andäktiga toner, ironi och mångtydighet.

Berlioz använder sin väldiga besättning virtuost. Med kontraster och övergångar ger han verket dramatisk skärpa. I flera av scenerna utgör musiken en del av händel-

seförloppet. Det är således fråga om musiknummer som framförs av rollfigurerna. Det ger Berlioz tillfälle att stilisera med stöd av olika musikgenrer.

## EN KAVALKAD SCENER I MÅNGA FÄRGER

*Fausts fördömelse* har fyra delar, som i sin tur är indelade i tydligt karaktäriserade scener.

I första delen lever den ensamme Faust sig in i naturen och möter i körscenerna folklig glädje och militärlivets stolthet. Delen avslutas med *Ungersk marsch* eller *Rákóczy-marschen*. Det är fråga om ett anonymt verk från 1700-talet som Berlioz arrangerade redan år 1846, men som blev så populärt att han valde in det också i *Fausts fördömelse*.

Andra delen är mera seriös till tonen. Fausts destruktiva grubbleri avbryts av en varm påskhymn ända tills Mefistofeles dyker upp. Berusade studenter firar i Auerbachs källare och efter Branders sång om en rätta sjunger studenterna ett jucklande amen till minnet av den döda rätten. Berlioz säger sig ha "komponerat det som en fuga av Händel men orkestrerat det som en dryckesvisa". Som svar på Branders sång följer Mefistofeles sång om loppan.

Ett mellanspel med Mendelssohns transparent för Faust och Mefistofeles till Elbes strandängar. Scenen är som en känslig akvarell mitt i verkets Delacroix-liknande färgprakt och där klingar också *Sylfidernas* dans, som även ofta framförs separat utanför verket. I slutet av delen reser Faust till Margaretas hemstad tillsammans med en kör bestående av soldater och studenter. Scenens maskulina trots framhävs av soldaterna som sjunger i B-dur i 2/4-takt på franska och studenterna i d-moll i 6/8-takt på latin.

Tredje delens kärna är Fausts och Margaretas kärleksscen, där Margareta efter Fausts aria sjunger en sorgmodig "medeltida sång" om kungen av Thule.

Nu kallar Mefistofeles på irrbloss som dansar till takten av en elegant menuett. Orkestern ackompanjerar Mefistofeles serenad som en enda jättelik gitarr. Melodin bygger på den avslutande delen i Berlioz tidiga version av Faust. Tredje delens final börjar med Margaretas och Fausts kärleksduett och utvidgas sedan till en tertzett och kör.

Fjärde delen börjar med den övergivna Margaretas romans som är full av kärleksminnen och besvikelse, färgade av engelskt horn som ett vemodigt obligatinstrument. Fausts panteistiska "invokation av naturen" får sin effekt genom intensivt spända harmonier.

Fausts och Mefistofeles spökliga ritt för dem till avgrundens brant. Skakande explosiva ackord öppnar portarna till Pandemonium, Helvetets huvudstad, där de fördömda själarna slungar ut sina skrämmande förbannelser på ett djävulskt språk som Berlioz själv skapat.

Från de helvetiska visionerna i Pandemonium övergår musiken i Margaretas himmelska apoteos. Fausts öde blir fördömmelsen medan Margareta blir frälst.

*Kimmo Korhonen*

## HANNU LINTU

Hannu Lintu tillträdde som Radions symfoniorkesters åttonde chefsdirigent i augusti 2013 och fortsätter nu sitt långa framgångsrika samarbete med RSO. Under spelåret 2019–2020 dirigerar Lintu 14 konserter i Musikhuset och åker ut på turné med orkestern till Mellaneuropa och Japan.

Utöver RSO gästdirigerar Lintu under den pågående säsongen symfoniorkestrarna i Montreal, Detroit, Chicago och Boston, Paris orkester och Holländska radions symfoniorkester. Under förra säsongen debuterade han som dirigent för Bostons symfoniorkester och Ungerska nationella filharmonin, samt gästspelade som dirigent för Baltimores, St. Louis och Cincinnati symfoniorkestrar, Japans nya filharmoniska orkester, Singapores symfoniorkester och NDR Elbphilharmonie Orchester i Hamburg.

Lintu har studerat vid Sibelius-Akademien, först cello och piano och senare orkesterdirigering för Jorma Panula. Han deltog i Myung-Whun Chungs mästarkurser vid L'Accademia Musicale Chigiana i Siena och vann Nordiska dirigenttävlingen i Bergen år 1994. Han har spelat in skivor för olika skivmärken, bl.a. Ondine, BIS och Hyperion.

## JOHN IRVIN

Den amerikanske tenoren John Irvin har utvecklats till en av de främsta nya förstågorna i sitt fack. Han har uppträtt i de amerikanska operahusen och på flera scener i Europa (bl.a. ROH Covent Garden, Deutsche Oper Berlin och Salzburgfestivalen).

Ursprungligen utbildades Irvin till pianist, varefter han studerade sång vid bl.a. Boston Universitys operainstitut samt vid Chicago Opera Center. År 2015 inbjöds han till Georg Solti-akademien i Italien för att fördjupa sig i bel canto-traditionen under ledning av bland andra Barbara Frittoli, Leo Nucci, Silvana Bartoli och Sir Richard Bonyng.

John Irvins repertoar spänner från Mozart till Rossini och från romantiken till nutida verk. Han har sjungit bl.a. i uruppförandet av Jimmy Lopez opera *Bel Canto* i Chicago samt Thomas Adès *The Exterminating Angel* under kompositörens ledning. Som konsertsångare har Irvin uppträtt som solist med många av de främsta orkestrarna.

## FLORIAN BOESCH

Den österrikiske barytonen Florian Boesch är mest känd som liedsångare och han har uppträtt bl.a. i Musikverein i Wien, Carnegie Hall i New York samt vid festivalerna i Edinburgh och Schwetzingen. Han är även aktivt verksam som oratoriesolist och operasångare.

Boesch hör till en musikersläkt och fick först undervisning av sin farmor, sopranen Ruthilde Boesch och senare av Robert Holl. Kärnan i hans repertoar består av Bachs kantater, Händels verk och Mozarts centrala operaroller. Han sjunger även romantisk repertoar, Mahlers sånger och har därtill gjort bl.a. titelrollen i Bergs *Wozzeck* och medverkat i Bernhard Langs nutidsopera *I Hate Mozart*.

Boesch' inspelning av Schumanns *Liederkreis* och Mahlers sångcykel *Lieder eines fahrenden Gesellen* med pianisten Malcolm Martineau fick BBC Music Award 2019. Med Martineau har han också spelat in Schuberts *Die schöne Müllerin*, *Winterreise* och *Schwanengesang*. Boesch' Carl Loewe-skiva fick Edisonpriset 2012. Hans inspelning av *Die schöne Müllerin* var nominerad för Grammy 2015 och en skiva med musik av Ernst Křenek tillsammans med Roger Vignoles vid pianot kandiderade för Gramophone Awards 2017. Boesch har också deltagit i inspelningar av bl.a. Bachs kantater och Matteuspassion, Haydns *Årstiderna* och Brahms *Ein deutsches Requiem*.

## MARKUS SUIHKONEN

Markus Suihkonen (f. 1993) hör till den nya generationen bassångare i Finland. Han har studerat sång vid Sibelius-Akademien, där han fullbordade studierna år 2017. Därefter har han kompletterat sin utbildning vid ett flertal mästarkurser (Martin Katz, Dorothy Irving, Helen Donath och Soile Isokoski). Han debuterade som operasångare vid Finlands Nationalopera 2015 och vid Nyslotts operafestival 2017. Därtill har han konserterat vid Mariinskijteatern samt som solist med inhemska orkestrar och Scottish Chamber Orchestra.

Under spelåret 2017/18 hörde Suihkonen till operastudion vid Vlaamse Opera i Antwerpen och sedan dess har han hört till Bayerska statsoperans operastudio. I fjol sjöng han Publios roll i *La clemenza di Tito* vid Opéra Royal de Wallonie i Liège. Under innevarande säsong uppträder han som Angelotti i *Tosca* och Sid i *Flickan från västern* samt som Leporello i *Don Giovanni* på Finlands Nationalopera.

## TUIJA KNIHTILÄ

Mezzosopranen Tuija Knihtilä slutförde sina sångstudier vid Sibelius-Akademien och fortsatte sin utbildning vid operastudiorna i Berlin och i Zürich. Åren 2004-10 var hon engagerad som solist vid Finlands Nationalopera.

Knihtilä har uppträtt i många operahus i Europa samt i Nord- och Sydamerika. Till hennes senaste betydande uppgifter hör bl.a. Santuzza (*Cavalleria rusticana*) i Oslo och São Paulo, Brangäne (*Tristan och Isolde*) på La Fenice i Venedig, Amneris (*Aida*) i São Paulo, Malmö och Bonn samt Venus (*Tannhäuser*) och Ortrud (*Lohengrin*) i Köpenhamn. Till hennes kommande engagemang hör återinbjudan som Kundry (*Parsifal*) i Mannheim, Carmen i Nyslott samt hennes rolldebut som Leonore (*Fidelio*) konsertant.

Knihtilä sjunger också nyare musik. Hon har varit aktiv som konsertsångerska med bl.a. Mahlers centrala vokala orkesterverk, Sibelius *Kullervo* och många andra stora romantiska verk på repertoaren.

## MUSIKHUSETS KÖR

Musikhusets kör är en symfonisk kör med 90 medlemmar som vid behov även kan fungera som mans- eller damkör. Kören samarbetar med Musikhusets alla huvudaktörer: Helsingfors stadsorkester, Radions symfoniorkester och Sibelius-Akademien. Körens konstnärliga ledare är Nils Schweckendiek och körmästare Jani Sivén. Körens repertoar består av symfoniska kör- och orkesterverk samt verk som skrivits för stor kör a cappella. Repertoaren omfattar alla musikaliska epoker utan att glömma vår egen tids musik. Den planeras på lång sikt tillsammans med Musikhusets huvudaktö-

rer. Kören konserterar åtta till tio gånger om året huvudsakligen i Musikhusets konsertsal men även på annat håll. Körmedlemmarna är erfarna och entusiastiska amatörsångare.

## YLIOPPILASKUNNAN LAULAJAT

Ylioppilaskunnan Laulajat har i 135 års tid varit en föregångare inom manskörssången i vårt land. YL grundades år 1883 och är den mest kända manskören i Finland, en nationell institution. I sin egenskap av landets äldsta finskspråkiga kör utgör den en oskiljaktig del av Finlands historia.

Ylioppilaskunnan Laulajat är speciellt känd för sina Sibeliusstolkningar. Sibelius mest kända kompositioner för manskör beställdes uttryckligen just av YL.

Utöver sin omfattande a cappella-repertoar i olika stilar och från olika epoker framför YL och spelar in på skiva verk skrivna för manskör och symfoniorkester i samarbete med de främsta internationella dirigenterna.

Konstnärlig ledare för Ylioppilaskunnan Laulajat är musikmagister Pasi Hyökki.

## FINLANDS NATIONALOPERAS BARNKÖR

Finlands Nationaloperas barnkör fungerar som en projektkör, där sångarna väljs specifikt för varje produktion ur en grupp bestående av ca 50 barnkörsångare. Antagning till barnkören sker via provsjungning. Till barnkörsångarnas uppgifter hör förutom sång även scenisk aktion. Kören leds av Marge Mehilane.

# RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Yles orkester med uppdrag att producera och främja inhemsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Hannu Lintu.

Radioorkestern grundades år 1927 med en besättning på tio musiker. På 1960-talet utvidgades RSO:s besättning till full symfoniorkester. Orkesterns chefsdirigenter har varit Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo. Då Hannu Lintus period slutar våren 2021, tillträder Nicholas Collon som chefsdirigent.

Utöver de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del ny musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställts av Yleisradio. Till RSO:s uppgifter hör även att göra friköpta inspelningar för Yleisradios arkiv av hela den inhemska orkestermusiken. Under säsongen 2019–2020 uruppför orkestern fyra verk som beställts av Yle. På programmet står därtill Yleisradios och Helsingfors Festspels storproduktion Schumanns Scener ur Goethes Faust. En egen plats får även symfonierna och konserterna från Dmitrij Sjostakovitjs mellersta period. Vid RSO:s festival som nu arrangeras för andra gången spelas nya verk och stora kompositioner av Magnus Lindberg. De gasterande dirigenterna omfattar bl.a. Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo och som solister debuterar några unga inhemska musiker.

RSO har spelat in på skiva verk av bl.a. Mahler, Bartók, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen. Orkestern har för sina inspelningar fått Gramophone Award två gånger – för Lindbergs klarinettkonsert 2006 samt för Bartóks violinkonsert 2018. Orkesterns övriga pris omfattar bl.a. BBC Music Magazine Award, Académie Charles Cros och MIDEM Classical Award. Skivan med Sibelius tondikter och sånger fick priset International Classical Music (ICMA) 2018. Det inhemska EMMA-priset har RSO fått 2016 och 2019.

RSO konserterar regelbundet runt om i världen. Under spelåret 2019–2020 turnerar orkestern under Hannu Lintus ledning i Mellanuropa och i Japan.

RSO:s konserter sänds direkt på Yle Arenan och i Yle Radio 1 samt i inspelad form på Yle Teema & Fem och Yle TV1.